

период жизни, на который указывает номинация; наличие гендерной референции; способ наименования возраста; оценочное отношение, выраженное в значении номинации; наличие национально-культурных компонентов; черты характера человека, которые легли в основу формирования концепта. Анализ языковых способов репрезентации концепта позволяет предположить, что он имеет многокомпонентную и многослойную структуру, поэтому при описании концепта в статье применяется полевая методика в терминах ядра и периферии.

Ключевые слова: концепт, способы вербализации, возраст, лексико-семантический анализ.

Panchenko V. Lexico-semantic Analysis of Concept AGE Verbalization Means in the Contemporary English Language.

The research is devoted to the analysis of the concept AGE based on the lexical and phraseological nominations in the English language. The basis of the research is presented by 88 idioms and 191 lexical units indicating a person's age which have been selected from the dictionaries of contemporary English with the help of the method of total sampling. The selected lexical and phraseological means of the concept realization are classified according to the following criteria: period of life, which is marked by the lexeme; gender reference; way in which age is named (explicitly or implicitly); evaluative connotation of the lexeme; national-cultural components in the meaning of the lexeme; features of character typical for a particular age which matter for the concept formation. Analysis of the lexical means of concept AGE representation allows us to make a conclusion that this concept has a multi-component and multi-layer structure. That is why we may describe the concept in terms of nucleus and periphery using the field model.

Key words: concept, verbalization means, age, lexico-semantic analysis.

Статтю рекомендовано до друку
кандидатом педагогічних наук, доцентом,
завідувачем кафедри іноземної філології

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія».
О.О. Осовою

Наталя Романова
(Херсон)

УДК 811.112.2:81'37

ЕМОЦІЇ ТА ЇХ ПОЗНАЧЕННЯ У НОВОНІМЕЦЬКИЙ ПЕРІОД (НА МАТЕРІАЛІ ПАРЕМІСТИКИ)

У статті висвітлено генезу терміна «емоція», репрезентовано основні психологічні теорії емоцій, окреслено найменування емоцій у новонімецький період. Позначення емоцій витлумачено через типи пам'яті етносу, яка диференціюється на генетичну, культурну та історичну. Домінують лексичні засоби, пов'язані з генетичною пам'яттю. Виявлені різновиди лексичної семантики емоцій мають переважно формальні показники в межах паремій і можуть бути пояснені обсягом і якістю знань носіїв мови про емоції як психологічне явище, оцінке ставлення до навколишнього світу. Модальність переживання емоцій – позитив, негатив, нейтральне, невизначене – відображається в емотивній лексиці, загальноживаній лексиці, що розширює своє значення до емотивного, синсемантичній лексиці в поєднанні з прикметниками, модальними дієсловами, сталих і вільних словосполученнях із емотивним або соматичним значенням. Аналіз позначень емоцій показує, що на їхню вербалізацію впливають лексичні, семантичні, граматичні та стилістичні чинники.

Ключові слова: емоція, негативна емоція, позитивна емоція, емоційний стан, емотивна лексика, прислів'я, семантика.

Постановка наукової проблеми. Термін «емоція», як відомо, постав лише в XVII ст. завдяки праці французького філософа Р. Декарта «Пристрасті душі» (1649) і тлумачився як надбудова, інтенсивне душевне дублювання пристрастей стражденної людини [11, с. 168–170]. Психологічне ж тлумачення терміна пов'язане з XIX ст. і апелює до еволюційно-біологічної концепції емоцій Ч. Дарвіна (1872): емоції виникли в процесі еволюції як засіб виявлення значущості конкретних умов для задоволення актуальних потреб живих істот [3]. Дарвінська ідея була сприйнята й розвинута в інші теорії, як наприклад: периферична теорія емоцій (В. Джемс, К. Ланге), у річищі якої емоційне є результатом органічних змін; центральна теорія емоцій (В. Кеннон, Ф. Бард), у форматі якої доводиться факт паралельності тілесних змін і емоційних

переживань; активаційна теорія емоцій (Д. Б. Ліндслей, Д. Хебб), представники якої розглядають емоційні стани через призму діяльності ретикулярної формації нижньої частини стовбура мозку [1, с. 13–21].

До провідних сучасних теорій емоцій уналежуються когнітивні теорії (Л. Фестінгер, С. Шехтер, М. Арнольд та ін.), теорії базових емоцій (В. Мак-Дугалл, К. Е. Ізард, Р. Плачик), еkleктичні теорії емоцій (Дж. Кампос, К. Оутлі, Ф. Джонсон), інформаційна теорія емоцій (П. В. Сімонов), теорія емоцій як цінності (Б. І. Додонов), екзистенціально-аналітична теорія (А. Ленгле) [6, с. 41–56].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Онтологію емоцій у пропонованій студії трактуємо, керуючись ключовими тезами теорії диференціальних емоцій [5]. Згідно з цією теорією, емоція – складний процес, що має нейрофізіологічний, нервово-м'язовий та феноменологічний компоненти. Нейрофізіологічний компонент емоції постає у термінах електрохімічної активності центральної нервової системи. При цьому акцентується участь нервів обличчя, м'язової тканини й пропріоцепторів лицевої мускулатури в емоційному процесі. На нервово-м'язовому (експресивному) рівні емоція проявляється у вигляді міміки, пантоміміки, вісцерально-ендокринних і інколи голосових реакцій. Феноменологічний аспект емоцій – це переживання, що мають безпосереднє значення для індивіда.

Виокремлюють 5 позитивних і 5 негативних емоцій. Позитивні емоції – інтерес, радість, подив, сором, провина – сприяють конструктивній взаємодії людини з іншими людьми, ситуаціями й об'єктами. Негативні емоції – горе, гнів, відраза, презирство, страх, – навпаки, переживаються як шкідливі та такі, що пробуджують реакцію відсторонення і не сприяють конструктивній взаємодії [5, с. 20–21].

Знак емоційного переживання – позитивний чи негативний – можна визначити лише з урахуванням загального контексту.

Модальність переживання позитивних або негативних емоцій різна й специфічна, інтенсивність або помірність емоційного переживання залежить від збалансованості й інтегрованості діяльності шести систем людини як особистості: гомеостатичної, спонукальної, емоційної, перцептивної, когнітивної та моторної. Кожна з наведених систем певною мірою автономна та незалежна, водночас органічно взаємодіє з іншими системами, які справляють на емоцію зустрічний вплив [там само, с. 56–59]. Адекватне відтворення найменувань емоцій відповідно до новонімецької культури і є **метою** нашого наукового розшуку.

Досягнення мети потребує розв'язання таких **завдань**: 1) установити семантику емоцій за ознакою досвіду, зафіксованого в німецькомовній паремістиці; 2) окреслити коло лексичних засобів для позначення емоцій у новонімецький період на матеріалі прислів'їв та приказок; 3) виокремити лексико-семантичні типи позначення емоцій у модальному вимірі за емоційною лінійкою «позитив – негатив», зумовлені лінгвістичним контекстом художніх творів у мініатюрі, де «словам тісно, а думкам простору» [7, с. 5].

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що в досліджуваних пареміях [7] відбивається три типи пам'яті німецького етносу: «генетична», «культурна» та «історична».

«Генетична пам'ять» пов'язана:

з рівноцінністю і рівноправністю емоцій різної модальності

(1) *Lachen und Weinen hat man oft in einem Sack.* – «Сміх і плач люди часто в одній торбці носять»,

зі зміною одного емоційного стану іншим

(2) *Auf Lachen folgt Weinen.* – «По сміху плач наступає»,

зі значущістю драйвів для організму

(3) *Auf vollem Bauch steht ein fröhlich Haupt.* – «Як наївся, так і звеселився»,

з автономністю емоційної і когнітивної сфери

(4) *Glück und Verstand gehen nicht Hand in Hand.* – «Щастя і розум разом не ходять»,

із перевагою психічних процесів над фізичними процесами

(5) *Das Herz hört feiner als die Ohren.* – «Серце чує краще, ніж вуха»,

(6) *Das Herz sieht schärfer als die Augen.* – «Серце бачить краще, ніж очі»,

із взаємодію емоційного стану з когнітивними процесами

(7) *Verstand schafft Leiden.* – «**Лихо з розуму**»,

із соматичними проявами психічного феномену

(8) *Das Gesicht ist der Spiegel des Herzens.* – «**Обличчя** – дзеркало душі»,

із фізіогномікою

(9) *Eines Menschen Tun und Wesen, an der Stirne ist's zu lesen.* – «Що в серці вариться, то на **лиці** не втаїться»,

із розвитком емоцій у процесі онтогенезу

(10) *Das Greisenalter bringt keine Freuden.* – «**Старість радощів не приносить**»,

із мотиваційною функцією емоцій

(11) *Kein größer Leid, als was man sich selber antut.* – «**Найбільшого болю** сам собі завдаєш».

«Культурна пам'ять» засвідчена:

через поховальні ритуали

(12) *Lachende Erben lieben stille Begräbnisse.* – «**Задоволені** спадкоємці люблять тихі похорони»,

через мораль

(13) *Besser Ehr' ohne Leben, als Leben ohne Ehre.* – «Краще славна смерть, ніж **ганебне** життя»,

через природу й долю душі

(14) *Die Seele will aufwärts und der Teufel hält sie.* – «**Рада** б душа в рай, та гріхи не пускають»,

через зв'язок тривалості емоції із естетичним смаком

(15) *Lange Qual ist bitterer Tod.* – «**Довга мука** – гірка смерть».

В «історичній пам'яті» маніфестовано:

рабство

(16) *Lieber tot als Sklave.* – «Краще смерть, ніж **рабство**»,

виграні війни

(17) *Große Siege kosten viele Leute.* – «**Великі перемоги** великих жертв вимагають»,

біди сусіднього народу (французів)

(18) *Ein hungriger Franzose ist über eine Krähe froh.* – «**Голодний француз** і вороні радий», тощо.

Спостереження над паремістичним матеріалом показує, що емоції розгалужуються на позитивні, негативні, нейтральні й невизначені.

Якщо зміст об'єкта відповідає запитам і потребам суб'єкта, то об'єкт викликає у суб'єкта позитивне ставлення і відповідні емоційні переживання [6, с. 122]:

(19) *Guter Rat kommt nie zu spät.* – «**Добра** порада завжди доречна», якщо ні – виникає негативне ставлення і відповідні емоційні переживання [там само]:

(20) *Rache ist ein neues Unrecht.* – «Помста породжує нову **несправедливість**».

В основі нейтральних емоцій лежить нейтральна взаємодія суб'єкта й об'єкта: зміст об'єкта залишає суб'єкта байдужим, не викликає у нього ані негативного, ані позитивного ставлення і відповідних емоційних переживань:

(21) *Was kümmert's den Mond, das der Hund ihn abbellt.* – «**Місяцю байдуже**, що собаки гавкають».

Невизначені емоції кваліфікуємо як точно не встановлені емоційні переживання, детерміновані ставленням суб'єкта до змісту об'єкта. При цьому суб'єкт не диференціюється, не називається, а ототожнюється із

невідомим

(22) *Wem das Herz voll ist, dem geht der Mund über.* – «**Чим** серце повне, **те** й язиком спливає»,

пересічним

(23) *Jeder hat seine Schelle.* – «У **кожного** свої дивацтва».

Важливою ознакою об'єкта – носія емоційного стану – стають семи емоційного переживання та заперечення:

(24) *Die Wahrheit **scheut kein Gericht.*** – «Правда суду **не боїться**»,

(25) *Ein guter Amboss **achtet auf schwere Schläge nicht.*** – «Добре ковадло **не боїться** молота»,

(26) *Geld allein macht **nicht glücklich.*** – «Не в грошах **щастя**»,

(27) *Gemeinsam Unglück **rüstet wohl.*** – «В гурті і смерть **не страшна**».

У зв'язку з обмеженням обсягу статті детальний аналіз лексичних одиниць на позначення усіх наведених різновидів емоцій не передбачається.

Оскільки вербалізація емоцій вихідного списку характеризується етнічними особливостями [5, с. 84–96], то виникає потреба розглянути прояв цих особливостей на прикладі позитивних і негативних емоцій.

Позитивні емоції репрезентовано:

інтересом

(28) *Abwechslung stärkt den **Appetit.*** – «Різноманітність викликає **інтерес**»,

радістю

(29) *Auch der ärmste hat seine **Freude.*** – «І в убогого своя **радість** буває»,

соромом

(30) *Wer keine **Scham** hat, der hat auch keine Ehre.* – «букв. У **безсоромного** й честі бракує»,

провиною

(31) *Den **Schuldigen** schreckt eine Maus.* – «**Винного** й миша злякає».

Нами не зафіксовано випадків із безпосереднім переживанням емоції подиву, що можна пояснити: *по-перше*, розмитістю набору емоційних характеристик; *по-друге*, швидкоплинністю емоційного стану, який важко описати [там само, с. 190]; *по-третє*, культурою (не)вербальної емоційної поведінки німців – відносна стриманість і раціональність [2]; *по-четверте*, інтравертністю або емоційною стійкістю етносу [4, с. 53]; *по-п'яте*, обжитістю «свого» фізичного простору, де кожний об'єкт відомий і нема місця «чужому», незвичному або аномальному, що могло б викликати емоцію подиву [10, с. 18–21].

Опосередковане ж переживання аналізованого емоційного стану міститься у паремії

(32) *Die **Wunder** geraten am besten im Finstern.* – «**Дива** найкраще вдаються у сутінках». У наведеному прикладі виникнення емоції подиву пов'язане з інтенсивністю кольору субстанції *Finstern*. Остання мислиться як перехід ознаки в назву імені. Значення ознаки, таким чином, конкретизує явище реальної дійсності, отримуючи граматичні категорії іменника: рід, відмінок, число. Нейтральний граматичний рід *das* відображає абстрагованість, давальний відмінок *im* – предмет, відносно якого здійснюється дія [8, с. 7–14], одиничність – повноту обсягу, неповторність, унікальність цього предмету [9, с. 116–117, 20].

У свою чергу, емоція інтересу передається усталеними сполуками (див. приклад вище), вільними сполуками

(33) ***Kurzweiliger** Gefährter* – «**цікавий** супутник»,

емотивними прикметниками в компаративному ступені

(34) *Die Lüge ist immer **interessanter** als die Wahrheit.* – «Брехня завжди **цікавіша**, ніж правда».

Емоція радості – емотивною лексикою

anlacht, Erstaunliches, Freu' dich, Freude, Freuden, freudig, freut sich, Fröhlichkeit, Glück, glücklich, Glücklichen, hui, jubelt, Juchhe!, lächeln, Lachen, Lachend, Lacher, lacht, Lustig, Scherz, Segen, Spaß, im Spaß, Vergnügen, witzig, Zufriedenheit,

поєднанням модальних дієслів і синсемантичної лексики

(35) *Die Seele **will aufwärts** und der Teufel hält sie.* – «**Рада** б душа в рай, та гріхи не пускають»,

вільними сполуками із соматизмами

*Ein freundliches **Gesicht*** – «**усмішка** ласкава»,

емотивами

Geteilte Freude – «поділена радість», *doppelte Freude* – «подвійна радість», сталими сполуками з емотивним компонентом
sein Glück bei sich tragen – «носити самому своє щастя», *ist froh, wird fröhlich, ist zufrieden, fröhlich sein*,

сталими сполуками із семантичним розвитком

(36) *Die Kohle wird vom Ruß nicht schwärzer*. – «Сміється горщик із котла, а обидва чорні до тла»,

загальноживаною лексикою із семантичним зсувом *Warm* – «радість».

Для позначення емоції сорому вживається лише емотивна синонімічна лексика *Schand, mit Schand, Schmach*.

Своєрідність позначення емоції провини виявляється через емотивний прикметник *schuldig* та його субстантивований варіант *Schuldigen*.

Із наведених прикладів видно, що домінують лексичні засоби, пов'язані з емоцією радості. Тут розрізняються невербальні й вербальні мовні одиниці, метафоричне перенесення за моделями: «людина → артефакти», «термальність → емоція», «духовність → емоція».

Реєстр негативних емоцій збігається із вихідним списком і охоплює емоцію горя

(37) *Bekümmert Herz treibt selten Scherz*. – «У горі й напасті жартують не часто»,

емоцію презирства

(38) *Andern flickt er die Säcke, die seinen lässt er die Mäuse fressen*. – «Іншим догоджає, а своїх зневажає»,

емоцію гніву

(39) *Dem Zorn geht die Reue auf den Stocken nach*. – «За гнівом безшумно йде каяття»,

емоцію страху

(40) *Angst macht auch den Alten laufen*. – «Зі страху і старий побіжить»,

емоцію огиди

(41) *Oben hui, unten pfui*. – «На комірці блись, а в животі свись».

Ієрархічність негативних емоцій, як і позитивних, релевантна появі їх у царині змістово-фактуального матеріалу.

Емоцію горя маніфестує емотивна лексика: *Ach, Gram, Herzenleid, Jammer, Kummer, Kümmernisse, Leid, leiden, Leiden, leidet, Missgeschick, Not, Sorge, Sorgen, trauriges, Traurigkeit, Trübsal, Übel, Unglück, weinend*, загальноживана лексика, що розширює своє значення до емотивного: *Last* – «жалітися»; «мука», *Hunger* – «біда», *kalt* – «скорбота», синсемантична лексика в поєднанні з прикметниками: *so böse*, сталі сполуки: *es schlecht geht, Weh und Ach, tut weh*, або вільні зі значенням смаку: *saure Tage* – «гіркі дні» та прислів'я (42) *Hinter dem U kommt gleich das Weh, das ist die Ordnung in ABC*. – «Одна біда не приходиться».

Таке розмаїття лексичних засобів відображає багатогранність і багатоплановість емоції горя, порівняно з емоцією огиди, емоцією презирства та емоцією гніву, які реалізуються у досліджуваних текстах лише емотивною лексикою. Наприклад, емоція огиди апелює до словоформ *hässlich, pfui*, емоція презирства – до: *Spott, Verachte, verachten* і, зрештою, емоція гніву – до: *Hass, hasst, leiden, Zorn, im Zorn, Zornige*.

Впадають у вічі спільнокореневі повтори на зразок «*Verachte*» – «*verachten*», «*hässlich*» – «*Hass*» – «*hasst*», «*Zorn*» – «*im Zorn*» – «*Zornige*». Частина з цих повторів трапляється у складі лінгвістичного контексту, що виражає емоційний стан (43) *Zorn erwürgt die Toren*. – «Гнів дурнів душить», частина – у складі лінгвістичного контексту, що виражає характеристику емоційного стану (44) *Hüte dich vor einem Mann, der im Zorn lächeln kann!* – «Стережись людини, яка у гніві посміхатися може», а частина – у складі лінгвістичного контексту, що виражає волюнтатив (45) *Verachte den Busch nicht, der dich schirmt*. – «Не зневажай куща, який тебе прихистив», або номінує суб'єкт (носія емоційного стану) (46) *Zornige Leute kommen bald zu einer Beule*. – «Гнівні люди скоро собі гулі набивають».

Для позначення емоції страху вживається емотивна лексика *Feigen, Furcht, fürchtet, sich fürchten, scheut, Schrecken, mit Schrecken, schrecklich*, форми емотивної лексики, а саме найвищий ступінь порівняння емотивного прикметника *ärgsten*, синсемантична лексика в поєднанні з

прикметниками *so heiß, so schwarz*, сталі сполуки *falsche Zunge, ein beschossener Hase, ein böses Maul, hat Angst vor*, компаративні фразеологізми *furchtsam wie ein Hase*.

Переважають дві емоції – емоція горя та емоція страху. Лексичні одиниці на позначення емоції горя характеризуються якісним і кількісним виміром

(47) *Not bricht Eisen*. – «Скрута залізо ламає»,

(48) *Not lehrt beten*. – «Доки **грім** не вдарить, мужик не перехреститься»,

(49) *Not sucht Brot*. – «**Як проголодаєшся**, то хліба дістати догадаєшся»,

(50) *In der Not backt man aus Steinen Brot*. – «Кому **припече**, той із каменю хліб спече»,

(51) *In der Not erkennt man den Freund*. – «При **горі та в лиху годину** пізнаєш вірну людину», а на позначення емоції страху – тільки кількісним

(52) *Wer den Stock fürchtet, kann nur mit dem Stock regiert werden*. – «Хто **боїться** кия, кию і підкоряється»,

(53) *Wer den Teufel fürchtet, den holt er*. – «Хто чорта **боїться**, того він і вхопить»,

(54) *Wer die Spatzen fürchtet, wird nicht Hirse säen*. – «Хто **боїться** горобців, той проса не сіятиме»,

(55) *Wer die Stauben fürchtet, kommt nie in den Wald*. – «Вовків **боятися** – у ліс не ходити».

Як видно з наведених прикладів, емоція горя передається відтінками абстрагованості, конкретності, процесуальності, термальності, темпоральності, емоція страху – дією, спрямованою на об'єкт.

Джерелом горя є злидений матеріальний стан, бездуховний спосіб життя, голод.

Активатори емоції страху можна кваліфікувати умовно на дві підгрупи: природне й неприродне. Природне поділяється на живе *Spatzen* й неживе *Stock, Stauben*. Неприродне пов'язане з термінологією *Teufel*.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Проаналізувавши лексичні одиниці на позначення емоцій у німецькій паремістиці, можна зробити висновок про існування пріоритетності негативу в навколишньому світі. Йдеться насамперед про емоцію горя і емоцію страху. Емоція горя соціалізується через матеріальне, емоція страху – через фізіологічне й духовне. Найбільш значущою серед позитивних емоцій є емоція радості, найменш значущою – емоція подиву. Мірою емоції подиву є темний колір субстанції, який своїм символічним значенням виражає сутність і глибини всесвіту. Специфічним є той факт, що емоції уважаються не лише живими істотами, які автономно рухаються, переміщуються і співіснують одна з одною, але й асоціюються із космогонічним, потойбічним, земним, соціальним, культурним, морально-етичним. Перспективним убачаються дослідження емотивної лексики, усталених / вільних сполучень із емотивним значенням у царині інших фольклорних текстів, як наприклад: піснях, казках, загадках тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бреслав Г. М. Психология эмоций / Г. М. Бреслав. – М. : Смысл, 2006. – 544 с.
2. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации [Электронный ресурс] / Грушевицкая Т. Г., Попков В. Д., Садохинин А. П. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 384 с. – Режим доступа до ст. : <http://www.countries.ru/library/intercult/mkbi.htm>.
3. Дарвин Ч. О выражении эмоций у человека и животных / Ч. Дарвин ; [пер. с англ. С. Г. Геллерштейна]. – СПб. : Питер, 2001. – 384 с.
4. Жук К. М. Контрастивное описание русского и немецкого коммуникативного поведения / К. М. Жук // Филологические науки в России и за рубежом : материалы II Междунар. науч. конф. (Санкт-Петербург, ноябрь 2013 г.). – СПб. : Реноме, 2013. – С. 51–53.
5. Изард К. Э. Психология эмоций / К. Э. Изард ; [пер. с англ. В. Мисник, А. Татлыбаева]. – СПб. : Питер, 2008. – 464 с.
6. Кириленко Т. С. Психология: эмоційна сфера особистості / Т. С. Кириленко. – К. : Либідь, 2007. – 256 с.
7. Кудіна О. Ф. Перлини народної мудрості. Німецькі прислів'я та приказки / О. Ф. Кудіна, О. П. Пророченко. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. – 320 с.
8. Левицкий В. В. Основы сравнительной морфологии германских языков / В. В. Левицкий. – Черновцы : Рута, 2004. – 127 с.
9. Левковская К. А. Артикль в немецком языке / Левковская К. А., Пророкова В. М., Сергиенко Л. В. – М. : Просвещение, 1973. – 224 с.
10. Романова Н. В. Значеннєвий обсяг просторових лексем та їх функціонування в системі німецької мови: діахронічний аспект / Н. В. Романова. – Херсон : ХГТ, 2007. – 216 с.

11. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження / В. А. Роменець. – К. : Либідь, 2005. – 916 с.

Романова Н. Эмоции и их обозначения в новонемецкий период (на материале паремистики).

В статье освещён генезис термина «эмоция», представлены основные психологические теории эмоций, очерчены названия эмоций в новонемецкий период. Обозначения эмоций рассматриваются с точки зрения типов памяти этноса, дифференцируемой генетически, культурно и исторически. Преобладают лексические средства, связанные с генетической памятью. Выявленная разновидность лексической семантики эмоций имеет преимущественно формальные показатели в пределах паремий и может быть объяснена объёмом и качеством знаний носителей языка об эмоциях как психологического явления, оценочным отношением к окружающему миру. Модальность переживания эмоций – позитив, негатив, нейтральность, неопределённость – отражается в эмотивной лексике, общеупотребительной лексике, которая расширяет своё значение до эмотивного, синсемантической лексике в сочетании с прилагательными и модальными глаголами, устойчивых и свободных словосочетаниях с эмотивным или соматическим значением. Анализ обозначений эмоций показывает, что на их вербализацию влияют лексические, семантические, грамматические и стилистические факторы.

Ключевые слова: эмоция, негативная эмоция, позитивная эмоция, эмоциональное состояние, эмотивная лексика, пословица, семантика.

Romanova N. Emotions and their Designations in new-German Period (on the basis of proverbs and proverbial phrases).

The article highlights genesis of term «emotion», represents the main psychological theories of emotions and outlines designations of emotions in new-German period. The designations of emotions comments in the light of types of memory, that differentiates in genetic, cultural and historical aspects. The lexical means of genetic memory are predominated. The varieties of lexical semantics, that have been founded, have mainly formal indicators within the confines of proverbs and proverbial phrases and can be explained by scope and quality of natives speakers' knowledge of emotions as psychological phenomenon, specific attitude to surrounding world. The modality of emotive feeling – positive, negative, neutral and uncertain – is reflected in emotive lexemes, in nominative unites of general use that widens their semantic meaning to emotive, synsemantic lexemes in combination with adjectives and modal verbs, in fix and free word-combinations with emotive or somatic semantic. The analysis of definition of emotions demonstrates, that lexical, semantical, grammatical and stylistical factors that influence on emotions' verbalization.

Key words: emotion, negative emotion, positive emotion, emotional state, emotive vocabulary, proverb, semantic.

Олена Сидоренко
(Маріуполь)

УДК 81'373.21

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАЗВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄКТІВ ДОНЕЧЧИНИ НАПРИКІНЦІ 1990-их – ПОЧАТКУ 2000-их РОКІВ

У статті розглянуто назви об'єктів аграрної галузі господарства Донеччини, зафіксовані впродовж останніх двох десятиліть. Серед них фермерські господарства, фірми, агроцехи. Основними способами формування заявлених назв визначено відонімний та відапелятивний. Серед відонімних назв представлені різні відантропонімні та відтопонімні назви, утворені шляхом трансонімізації імен та прізвищ власників, членів їх родин, міфонімів, теонімів, назв місцевості розташування об'єктів дослідження, абстрактних назв, а також трансонімізовані антропоніми й топоніми в поєднанні з апелятивами. Відапелятивне походження мають назви, які відображають індивідуальні особливості місцевості, побудовані на сільськогосподарській лексиці, назви, що вказують на ідеологічні та загальнолюдські цінності, назви рослин і тварин з позитивною конотацією. Відапелятивні назви складають значну кількість всіх розглянутих найменувань. Усі аналізовані об'єкти умовно розподілені на 24 підгрупи за способом утворення. До кожної групи назв наведено приклади. Результати дослідження подано у вигляді діаграми.